

- DOMIN K. (1903): Brdy. Studie fytogeografická.
- DOSTÁL J. (1954): Klíč k úplné květeně ČSR. — ČSAV, Praha.
- (1960): The phytogeographical regional distribution of the Czechoslovak flora. — Sb. čs. Spol. zem. 65 (3) : 193—202.
- MORAVEC J. (1958): Poznámky k regionálně fytogeografickému hodnocení území vápenců u Strakonice. — Preslia 30 : 1—18.
- ROHLENA J. (1922—1931): Příspěvky k floristickému výzkumu Čech. — Čas. nár. Mus., sect. natur., vol. 96—100 et 102—105.
- SKALICKÝ V. (1958): Prof. dr. Josef Velenovský jako český florista. — Preslia 30 : 303—306.
- SKALICKÝ V. et TOMAN J. (1958): Příspěvek ke květeně Blatenska. — Preslia 30 : 307—326.
- SKALICKÝ V. et al. (1961): Příspěvek ke květeně Blatenska a přilehlých území. II. — Preslia 154—196.
- ŠTĚPÁN J. (1961): Poznámky k rozšíření některých rostlin v jižních Brdech. — Čas. nár. Mus., sect. natur., 130 : 51—57.
- TŘÍSKA J. (1952): (*Gentiana wettsteinii* u Březnice). — Člověk a Přír. 4 (1952—1953) : 18. 1 photo.
- VESELÝ J. (1942—1944): Příspěvky ke květeně Čech. — Věda přír. 21 : 80—81; 125; 157—158; 185; 22 : 139—141 et 244—246.
- ZEMAN M. (1956): Hadce u Mirovic. — Sbor. ÚÚG 23 : 7—28.

## Rozšíření druhu *Petasites albus* (L.) GAERTN. ve Džbánu

### Die Verbreitung von *Petasites albus* (L.) GAERTN. im-Hügellande Džbán

Josef H o u d a a František M l a d ý

Botanický ústav ČSAV, Praha 2, Benátská 2

Lounské Podlesí náleží severní části Džbánu. Svažuje se zprvu příkře, později pozvolna do údolí Ohře a je rozbrázděno paralelními údolními  $\pm$  severojižního směru. Toto území nedosahuje příliš velkých nadmořských výšek (Výrov 510 m, Džbán 534 m), avšak vyznačuje se výraznou geomorfologickou členitostí. Relativní výšky opukových stěn, hran okrajů plošin a vrcholových částí erozivní činností izolovaných svědeckých vrchů nad dny údolí jsou značné. Členitost území a s tím související rozmanitost expozic spolu s pestrostí podkladu podmiňují a utvářejí floristický charakter území. Tyto podmínky jsou hlavní příčinou toho, že vedle typů xerothermních rostou tu často v těsném sousedství typy podhorské příp. horské. V bučinách ostrůvkovitě rozšířených hlavně v závěrech údolí můžeme najít např. *Daphne mezereum*, *Phegopteris polypodioides*, *Prenanthes purpurea*, *Sanicula europaea*, v umělých smrčínách *Lycopodium annotinum*, na údolních lukách *Trollius europaeus*. Z dalších podobných typů se tu vyskytují *Arnica montana*, *Cirsium heterophyllum*, *Geranium silvaticum*. Vzácně též nalézáme *Lycopodium complanatum*, které kromě uvedených lokalit roste též jižně od obce Milý ve Vůbci v mladé smrčíně a *Lycopodium selago* (viz PROTIVA 1944—1945 : 208). Většina uvedených druhů je rozšířena též ve východní části Džbánu otevřeně směrem severovýchodním.

Z dalších rostlin tohoto typu je pozoruhodný výskyt druhu *Petasites albus*. Tento horský prvek, který doprovází hlavně v bukovém stupni údolní nivý ve všech hraničních horách Čech a v Brdech, má též roztroušená naleziště v lesnaté části Českého středohoří. Ve Džbánu je dosti vzácný a vyskytuje se nejníže ve výšce 300 m n. m. Poprvé jej uvádí z východní části Džbánu BÍLEK (ČELAKOVSKÝ 1887 : 218), později ze severozápadní části PROKEŠ (1915 ? : 82).

Rod *Petasites* je ve Džbánu zastoupen dvěma druhy (*Petasites hybridus* a *P. albus*). Běžnější i když ne obecný je *P. hybridus* doprovázející v údolích pobřežní společenstva podle toků. Vzácnější *P. albus* je vázaný na lesní vlhčiny a prameniště.

Dosud zjištěná naleziště *Petasites albus* ve Džbánu jsou navzájem dosti vzdálená a  $\pm$  roztroušena v celém území:

1. Již. od obce Horní Ročov v lese zv. Perný u Paulovic mostku přes Třebocký potok na hranicích lounského a rakovnického okresu. *Petasites albus* tu podél potoka tvoří dosti rozsáhlé porosty několik set metrů dlouhé na obou stranách mostku. Naleziště je na záp. okraji lesa ve výšce asi 300 m n. m. Půda je hnědočervená, jílovitá s nepatrnou příměsí písku, slabě kyselá — pH 6,7. Porost se vegetativně rozšiřuje oběma směry podle potoka. Asi 600 m směrem k Dol. Ročovu vpravo od lesní cesty je malý porost živého rašeliníku. Pod nejstrmějším stoupáním

z Perného na Rovina na křižovatce lesních cest roste *Aruncus vulgaris*, druhá lokalita ve Džbánu je v Kalivodském údolí Z od kóty 429.

2. Nad obcí Mutějovice SV kóty 529 pod opukovým sesuvem na ploše několika m<sup>2</sup>. Roste na dně poklesu asi 5 m pod úrovní okraje stěny. V sousedství se vyskytuje *Lycopodium clavatum* a *Lu-pinus polyphyllus*.

3. Rozsahem rovněž malá lokalita se nachází u dvora Dřevíče (U obrázku) nedaleko hříškovské silnice a to vých. kóty 475 v Pšanském lese, poblíž nových nálezů *Arctostaphylos uva-ursi* (HOUDA 1959 : 119—120). Nedaleko odtud u Železné brány pod Dřevíčem je ve smíšeném lese dobře vyvinuté hájové společenstvo s *Corydalis cava*. Na Lounsku doprovází tento druh lužní společenstva podél Ohře (např. Šebín, Loužek u Obory), ze Džbánů je v literatuře uváděn jen ze smecenských oborů a od Libušína (BÍLEK 1885 : 6).

4. Poblíž pochvátovského křížku vých. kóty 485 v poleš Obora vpravo od silnice Řevničov—Hříškov. Nevelká kolonie porůstá navážku po hloubení lesní studny a byla v r. 1957 částečně poškozena při kácení bučiny.

5. Rovněž nevelká kolonie je JZ od obce Žerotína v Týneckém revíru, v mladé olšině a smrčíně. V její blízkosti rostou *Aconitum lycoctonum* a *Lithospermum purpureo-coeruleum*.

Další tři lokality, na které jsme byli upozorněni, jsme zatím nenavštívili. Po revisi rostlin tam sbíraných jsme zjistili, že jde o jmenovaný druh a proto tyto lokality rovněž uvádíme:

6. Na okraji bučiny pod zříceninou hradu Pravda směrem k obci Solopysky. Je tu rozsáhlá kolonie a upozornil nás na ni J. Chvojka z Loun.

7. Nevelká kolonie pod Rovinami nad železniční stanicí Domoušice „Ve vodičce“ (M. Křížová z Loun).

8. Malý porost v lese „U ručiček“ u obce Kounov (Mužíková z Cítolib). Lokality bez označení sběratele zjistil J. HOUDA.

Je pravděpodobné, že některé z posledně uvedených nálezů je totožné s lokalitou, o které se zmiňuje PROKEŠ (1915 ? : 82), kterou však blíže nepopsal.

Pro úplnost celkových znalostí o rozšíření *Petasites albus* uvádíme ještě další, z větší části dosud nepublikovaná naleziště (leg. F. MLADÝ):

9. Řevničov: vrch Louštín na lesní světlině u kóty 534 v několika jedincích (MLADÝ 1951—1952 : 68).

10. Kalivody: důl bučiny v kalivodském údolí, rozsáhlá kolonie (MLADÝ l. c.).

11. Lužná: Sládkův Kříž, výmol na již. straně navážky ze železničního tělesa u prvního železničního mostku z Lužné do Řevničova (MLADÝ 1958 : 18—22).

12. Olešná: vlhký bor Z od elektr. transformátoru JZ obce Lišany (6. 8. 52).

13. Dučice: v dučickém dolíku mezi kótou 499 a 416 (5. 8. 53).

14. Ruda: v údolí Klíčavy mezi Dolním mlýnem a oborní zdí (2. 6. 56).

15. Pochvátov: asi 300 m vých. od kóty 485; 15 odkvetlých jedinců (9. 5. 54).

16. Pochvátov: 350 m vých. od kóty 485; asi 60 odkvetlých jedinců (9. 5. 54). Naleziště č. 15 nebo 16 je totožné s lokalitou č. 4.

17. Pustověty: v lesní rokli směrem k háj. Čepina (16. 8. 56).

18. Kalivody: úpatí S svahu v příkopu lesní cesty sev. kóty 486 několik jedinců (8. 6. 59).

19. Bilichov: v údolí sev. od Smradovny poblíž kóty 360 (13. 7. 1959).

20. Nečemice: v lesní rokli sev. kóty 384 (5. 6. 1958).

Naleziště 11, 12, 14, 17 jsou už mimo území Džbánů.

Doba květu *Petasites albus* ve Džbánu je při srovnání s horskými nalezišti odjinud asi o měsíc časnější.

Vzhledem k nevelkému počtu známých nálezů *Petasites albus* ve Džbáně bude třeba i nadále sledovat stav jednotlivých lokalit, příp. šíření druhu a zjišťovat naleziště další.

## Literatura

BÍLEK F. (1885): Soustavný přehled rostlin cévnatých v okolí Slaného samorostlých a obecně pěstovaných. — Pátá roční zpráva obecného vyššího gymnasia ve Slaném.

ČELÁKOVSKÝ L. (1887): Resultate der botanischen Durchforschung Böhmens. — Sitzungsber. koenigl. boehm. Ges. Wiss. 1887 : 174—239.

HOUDA J. (1959): Dvě nová naleziště medvědice léčivé (*Arctostaphylos uva-ursi* (L.) SPR. — Ochrana Přír. 14 : 119—120.

MLADÝ F. (1951—1952): Některé nové a vzácnější rostliny Novostražska. — Čs. bot. Listy 4 : 67—68.

MLADÝ F. (1958): Nové údaje o rozšíření cévnatých rostlin na Rakovnicku. — Mus. Zpr. pražského Kraje, Poděbrady, 3 : 18—22.

PROKEŠ V. (1915): Louny a Lounsko 4 : 82.

PROTIVA M. (1944—1945): Rostlinná společenstva v okolí Žerotína na Slánsku a tamní lokalita kýchavice černé. — Věda přír. 23 : 207—212.